

Список використаних джерел:

1. Домашнє насильство: як ефективно надавати правову допомогу Юридика газета. (2020). Вилучено з <https://yur-gazeta.com/golovna/domashne-nasilstvo-yak-efektivno-nadavati-pravovu-dopomogu.html>.
2. Конвенція про захист прав людини і основних свобод. (1950). Вилучено з https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству (Закон України). № 5. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
5. Справа «Левчук проти України» (LEVCHUK v. UKRAINE) Європейський суд з прав людини. (2020). Вилучено з <https://rm.coe.int/case-of-levchuk-v-ukraine-in-ukrainian-upd/16809fdc12>.
6. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. Вилучено з <https://rm.coe.int/prems041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukrnew2/16808b35a4>

ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ БАРНАХУС В УКРАЇНІ

Наталія ФЕДОРОВСЬКА, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції ННІ №3 Національної академії внутрішніх справ

Захист прав дітей, що контактують із законом, у якості обвинуваченого або свідка потребує особливої уваги з боку держави.

В край важливо, що коли дитина піддається насильству, ряд різних суб'єктів, включаючи соціальні служби, медичні заклади, правоохоронні органи, прокурорів та суддів, зобов'язані сприяти дотриманню прав дитини та діяти в найкращих її інтересах. Якщо ці суб'єкти не працюють разом, дитина проходить через ряд установ та має неодноразові бесіди (опитування) з різними особами, в різних місцях та у поєднанні з різними методами збору інформації. Як наслідок – покази дитини можуть бути дискредитовані, а сама дитина підлягає повторній травматизації.

Для захисту дітей, які постраждали або були свідками протиправних дій, під час кримінального розслідування та судових процесів необхідно застосовувати конкретні заходи та надавати комплексні та скоординовані послуги.

З цією метою 20 липня 2020 року відбулось установче засідання робочої групи щодо реалізації пілотного проекту по впровадженню моделі Барнахус в окремих регіонах України, створеної при Міжвідомчій координаційній раді з питань правосуддя щодо неповнолітніх, діяльність якої координується Міністерством юстиції України [1].

Барнахус (у перекладі «Будинок дітей») – це міждисциплінарний і міжустановчий спеціалізований центр по роботі з дітьми, які постраждали від насильства або стали свідками подібних злочинів. Тут проводиться

співбесіда з такими дітьми, здійснюється медичний огляд для цілей судової медицини, проводиться всебічна оцінка і надаються усі необхідні терапевтичні послуги від відповідних спеціалістів.

Барнахус бере свій початок від Моделі захисту дітей, прийнятої в США у 80-х роках. Уперше такі центри виникли в 1998 році в Ісландії, а потім поширилися і в інших північних країнах (у Швеції в 2005 році, Норвегії в 2007 році, в Гренландії в 2011 році, в Данії в 2013 році) [2].

Як правило, в Барнахусі є чотири «кімнати», кожна з яких призначена для певної діяльності: кримінального розслідування, співпраці/захисту, роботи з фізичним здоров'ям і роботи з психічним здоров'ям.

Крім того, Барнахус – це місце, де спеціалісти соціальних служб, поліції, прокуратури, судової медицини, педіатрії та дитячої і підліткової психіатрії можуть радитися і співпрацювати, особливо на початкових етапах попереднього розслідування і соціального розслідування.

Основними завданнями Барнахусу є:

- забезпечити дітям і підліткам, які зазнали різних видів жорстокого поводження і злочинів, отримання належної оцінки, лікування і підтримки;
- запобігти травматизації дітям внаслідок повторних співбесід, які проводять різні служби в різних місцях. Дослідження показали, що подібний досвід може виявитися дуже травматичним для дитини. Така «повторна віктимізація» може мати навіть згубніші наслідки для дитини, аніж самий епізод жорстокого поводження. Крім того, згідно з проведеними дослідженнями, повторні співбесіди, які проводяться людьми без спеціальної підготовки, можуть спотворити розповідь дитини про подію в результаті навідних запитань і негативно вплинути на хід розслідування;
- створити для проведення слідчих інтерв'ю середовище, дружнє по відношенню до дітей, яке б знижувало рівень занепокоєння дитини, що, у свою чергу, має вирішальне значення для успішного отримання інформації від дитини.

Цільовою групою є:

- діти, відносно яких існує підозра в сексуальному насильстві (Ісландія);
- діти, відносно яких є припущення або упевненість в тому, що вони стали жертвою насильницьких злочинів (проти життя і здоров'я), незаконного позбавлення особистої волі, торгівлі людьми, незаконного примусу, незаконних погроз, домагань і інших злочинів (проти свободи і миру) (Швеція);
- діти, які стали свідками насильства відносно родича (Швеція);
- жінки, які піддалися операціям на статевих органах, що призводять до каліцтва (Швеція);
- дорослі з відхиленнями в розвитку (Норвегія) [2].

Барнахус складається з чотирьох кімнат за призначенням, а саме:

- співбесіда з дитиною проводиться фахівцем інтерв'юєром відповідно до протоколу, що містить докази, а також з урахуванням віку дитини;

- кімната для прослуховування розраховано на спостерігачів: суддю, який офіційно відповідає за процедуру, соціального працівника з органів із захисту дітей, співробітників поліції, прокуратури, адвоката обвинуваченого і адвоката з прав дитини. Інтерв'ю записується на відео і використовується в суді на основних слуханнях, якщо пред'явлено звинувачення. Такий спосіб дозволяє проводити тільки одне інтерв'ю з дитиною, оскільки їй не треба з'являтися в суді;

- медична кімната, з метою огляду та оцінки фізичного стану дитини, визначення наявності травм, а також потреб дитини в лікуванні. Метою медичного обстеження є документування травм і складання судово-медичного висновку на основі результатів огляду.

- кімната з кризової підтримки і лікування для дітей, батьків та інших членів сім'ї може бути надана на місці спеціально призначеним персоналом або членами команди, коли йде розслідування і судовий процес, або її можуть надати інші постачальники медичних послуг в іншому центрі [2].

Відповідно до міжнародних стандартів у 2020 році в Україні розпочато пілотний проєкт по впровадженню моделі Барнахус у Вінницькій та Дніпропетровській областях. Коли дитина піддається насильству, ряд різних суб'єктів, включаючи соціальні служби, медичні заклади, правоохоронні органи, прокурорів та суддів, зобов'язані сприяти дотриманню прав дитини та діяти в найкращих її інтересах [1]. Слід зазначити у необхідності взаємодії суб'єктів з метою уникнення проходження дитиною через ряд установ та неодноразових бесід (опитувань) з різними особами, в різних місцях та у поєднанні з різними методами збору інформації. В гіршому випадку покази дитини можуть бути дискредитовані, а сама дитина підлягає повторній травматизації.

Отже, для захисту дітей, які постраждали або були свідками протиправних дій, під час кримінального розслідування та судових процесів необхідно застосовувати конкретні заходи та надавати комплексні та скоординовані послуги.

В Україні тепер Барнахус («дім для дітей») – це безпечне середовище для дітей, яке об'єднує відповідні служби під одним дахом у цілях забезпечення для дитини узгодженої та ефективної реакції та недопущення повторного травмування під час слідства та судових проваджень

В Україні вже є практика використання методики «Зелена кімната» - проведення інтерв'ювання дитини, яка потерпіла або стала свідком злочину, в умовах, що мінімізують та не допускають повторної травматизації психіки дитини, з урахуванням її індивідуально-психологічних та психофізіологічних властивостей.

На базі Національної академії внутрішніх справ використовуються в освітньому процесі два навчально-тренувальні полігони «Зелена кімната».

Отож, основна суть моделі Барнахус полягає у тому, щоб уникнути повторної травматизації дитини та бути ефективними у вибудовуванні системи її захисту шляхом забезпечення співпраці між відповідними

судовими, соціальними та медичними працівниками в дружньому для дитини середовищі – окремому облаштованому для цих цілей приміщенні.

У різних національних контекстах створено різні типи послуг за моделлю Барнахус, залежно від правових систем, соціальних структур, культурних традицій та професійної практики.

Пілотний проект Барнахус має забезпечити дотримання найкращих інтересів усіх дітей і гарантувати виконання належної правової процедури.

Список використаних джерел:

1. Модель Барнахус: комплексний підхід до захисту прав дитини, яка зазнала насильства (22.07.2020). URL: <https://www.prostir.ua/?news=model-barnahus-kompleksnyj-pidhid-do-zahystu-prav-dytyny-yaka-zaznala-nasylstva>
2. Що таке Барнахус, і як він працює. URL: <https://childhub.org/uk/promising-child-protection-practices/shcho-take-barnahus-i-yak-vin-pracyuie>

ГЕНДЕРІ СТЕРЕОТИПИ, ЯК ПРИЧИНА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Неля ЛЯХ, старший викладач кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ

Питання гендерної рівності на сьогодні є дуже актуальним. Часто гендерна нерівність є причиною гендерного насильства (насильства за ознакою статі), в тому числі домашнього насильства. Гендерні стереотипи закладені глибоко у свідомості суспільства, його звичаях, системах норм та правил. Вони передаються з покоління до покоління та передбачають різні соціальні ролі для чоловіків та жінок, розглядаються як єдино правильна модель поведінки. Вважається, що чоловік має займати активну та навіть агресивну модель поведінки, а жінка покірну та поступливу позицію. З дитинства хлопчиків навчають наполягати на своєму, вміти відстоювати власні інтереси, тоді як дівчатам прививають здатність пристосування, терпіння, покірність, вміння поступатись власними інтересами заради інших. За чоловіками закріплюється роль годувальника родини, а на жінок покладаються обов'язки щодо ведення господарства та догляду за дітьми. Результатом такого негативного гендерного впливу традиційної сім'ї на виховання дитини є невтішна статистика вчинення домашнього насильства. Патріархальний тип родини, що переважає у нашій країні, виправдовує насильство над жінкою та створює перешкоди у подоланні цього негативного явища, яке може відбуватись як у бідній так і у заможній родині.

В той же час насильство над жінками вже давно вийшло за межі суто сімейних відносин та активно поширилось на усі сфери життя, тому ця